

BUSTER KEATON PÅ MÅNENS BAKSIDA

PEDAGOGISKT MATERIAL

WASA TEATER
LOKALA UPPLEVELSER I VÄRLDSKLASS

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Välkommen till det pedagogiska materialet.....	1
Bra att tänka på inför teaterbesöket.....	2
Till eleven.....	3
Om pjäsen.....	4
Våga prata.....	5
Förarbete.....	6
Visste du att Buster Keaton funnits på riktigt!.....	7
Pantomim och charader.....	8
Efterarbete.....	10
En väv av tecken.....	11
Vem är min Houdini.....	12
Resursbank.....	13

VÄLKOMNA

TILL DET PEDAGOGISKA MATERIALET FÖR BUSTER KEATON PÅ MÅNENS BAKSIDA

Den här våren samproducerar Wasa Teater och Unga Scenkompaniet föreställningen Buster Keaton på månens baksida. Det är en farsartad berättelse om två barn i en dysfunktionell familj där föräldrarna inte förmår vara föräldrar. Pjäsen behandlar på ett roande och rörande sätt barns lojalitet, utsatthet och kreativitet. Vi bjuder in er till en tankeväckande, fascinerande och livsviktig teaterupplevelse!

Buster Keaton på månens baksida är en fartfylld och poetisk föreställning fylld med musik och dans och kretsar kring syskonen Buster Keaton och Harpos vardag. Berättelsens karaktärer är delvis inspirerade av stumfilmsstjärnor som var populära i början av 1900-talet. Som barn deltog Buster Keaton i en familjeshow, som gick ut på att hans mamma och pappa skulle börja bråka. Buster skulle ta slagen. Men showen förbjöds – man får inte slå barn. Nu är bråken inte på låtsas längre. Pappa Joe har temperament och Mamma Myra har migrän. En dag ställs allt på sin spets när familjen Keaton får hem ett brev från myndigheterna... Hur betar man sig som en normal familj?

Vår uppgift på teatern är att presentera en varierande, upplyftande och berörande repertoar där också känsliga och aktuella frågor i samhället lyfts. Buster Keaton på månens baksida är en aktuell och viktig pjäs som tar upp flera svåra ämnen, bl.a. våld i hemmet.

Anna Moberg
Teaterpedagog

anna.moberg@wasateater.fi

Julle Vestman
Scenkonstpedagog
Regiassistent

Enligt Institutet för hälsa och välfärds rapport om elevhälsa från 2023 upplever fler barn att de utsätts för våld i hemmet än tidigare. Undersökningar visar också att attityderna mot barnaga har blivit mer tillåtande. Det är viktigt att vi också vågar berätta dessa barns berättelser. Alla barn kan i någon form känna igen sig i situationer där vuxna blir arga, irriterade eller berusade och genom det blir "en annan". Därför kan man behandla temat i alla barngrupper.

För att hantera dessa teman på ett respektfullt och insiktsfullt sätt har vi under processen samarbetat med en expertgrupp som via olika instanser jobbar med barnomsorg och familje-relaterat våld. Stort tack till våra experter Britt-Helen Tuomela-Holti (Folkhälsan), Nathalie Wingren (Brottsofferjouren) Josef Westerlund (Frida) samt psykolog Sofia Hedman. De har också bidragit med fakta och information till detta material.

Som pedagog har du en viktig roll i att möta elevernas tankar före och efter föreställningen. I det här materialet hittar du information och kreativa övningar som hjälper dig att förbereda eleverna inför teaterbesöket samt diskutera upplevelsen efteråt.

BRA ATT TÄNKA PÅ INFÖR TEATERBESÖKET

BEKANTA ER MED PJÄSEN

I det här materialet hittar ni information om pjäsen, tillhörande för- och efterarbete och övrig information om ert teaterbesök. Bekanta er med materialet och upplägget på förhand. Ifall ni vill titta på ännu fler bilder så hittar ni föreställningsbilder och trailer (från v.12) på Wasa Teaters hemsida.

FÖR- OCH EFTERARBETE

Med hjälp av övningarna i förarbetet introducerar du föreställningen och öppnar upp för det egna arbetet med tematiken. I efterarbetet fördjupar du upplevelsen.

VART KAN ELEVERNA VÄNDA SIG

En konstupplevelse kan väcka starka känslor och ett behov av att få prata med någon. Då är det viktigt att det finns en vuxen till hands som barnen kan ty sig till. Samtala om teaterupplevelsen innan och efteråt. I materialet finns också en resursbank, på sidan 13, med information.

ORDNINGSREGLER

Ordningsregler som att lyssna, följa aktivt med och respektera varandra gäller även under en teaterföreställning. Gå vid behov igenom detta med barnen innan. Telefonerna får vara undanstoppade och det är förbjudet att ta bilder, video eller ljudupptagning under föreställningen.

LÅT ELEVERNA LEVA SIG IN

Det bästa vi vet är när vår barnpublik lever med i föreställningen! Att reagera, klappa och skratta är något som skådespelarna tycker om. Var inte för snabba med att tysta ner barnen utan låt dem leva med i föreställningen.

TILL ELEVEN

Vad roligt att du ska komma på besök till oss på Wasa Teater, vi ser framemot ditt teaterbesök. Du ska se föreställningen Buster Keaton på månens baksida. När du kommer till teatern kommer du först in till vår foajé. Där kan man hänga av sig sina ytterkläder och det finns toaletter. Ca 10 minuter innan föreställningen börjar öppnas dörrarna till teatersalongen. Du får hjälp av lärarna att hitta till din plats. Det finns också publikvärdar på plats som kan hjälpa till ifall det behövs. När du hittat din plats är det bara sitta ner och njuta av föreställningen!

ATT VARA PUBLIK

Ordningsregler som att lyssna, följa aktivt med och respektera varandra gäller även under en teaterföreställning.

Du får däremot gärna leva dig in i teaterföreställningen, reagera, klappa och skratta. Magin uppstår i mötet mellan scen och publik och gör varje teaterföreställning unik

PAUS

Ungefär i mitten av föreställningen är det paus. Då går publiken ut ur salongen. När dörrarna öppnas igen kan du gå in. Pausen är 25 minuter.

TELEFONER

Telefonerna ska vara på ljudlöst och undanstoppade under föreställningen.

Av upphovsrättsliga skäl är fotografering, filmning och ljudupptagning förbjudet under föreställningen.

OM PJÄSEN

Har du någonsin önskat att du kunde rymma till månens baksida? Det gör Buster Keaton ibland. Han och lillebror Harpo bor i ett hem som inte är så trevligt alla gånger, och där föräldrarna inte alltid är så bra på att vara vuxna. När Buster Keaton var liten var han med i en show. Showen gick ut på att Busters mamma och pappa skulle börja bråka. Buster skulle ta slagen. Men showen förbjöds – man får inte slå barn. Nu är bråken inte på låtsas längre. Pappa Joe har temperament och Mamma Myra har migrän. En dag ställs allt på sin spets när familjen Keaton får hem ett brev från myndigheterna... Hur beter man sig som en normal familj?

Buster Keaton på månens baksida är en roande och rörande föreställning fylld med lekfull koreografi och stämningsfull musik som framförs live på scenen.

Av: Gunilla Linn Persson
Regi: Annika Åman
Regiassistent: Julle Vestman
Koreograf: Alexandra Mangs
Kompositör: Rickard Eklund
Scenograf och Kostymdesigner: Anders Karls
Mask- och perukdesigner: Anna Vesterback
Ljusdesigner: Kristoffer Svenn, Christian Bronner
Ljuddesigner: Oskar Packalén
Musiker: Rickard Eklund och Maria Udd
Skådespelare: Carola Sarén, Markus Lytts, Alexandra Mangs, Kalle Lorenz, Tuuli Heinonen

VÅGA PRATA

Teaterpjäser som behandlar svåra ämnen som familjevåld fyller en viktig funktion i vårt samhälle. De skapar ett utrymme där vi tillsammans kan utforska och reflektera över verkligheter som ofta förblir dolda. Genom teaterns språk kan vi närma oss det svåra på ett sätt som både skapar förståelse och väcker empati.

För barn som lever i utsatthet kan en teaterpjäs bli det som sätter ord på deras egen verklighet och gör den synlig. I varje klassrum finns barn vars livssituation vi vuxna inte känner till fullt ut. Barn som lärt sig att dölja, anpassa sig och vara tysta. Dessa "osynliga barn" bär ofta på skam och skuld, och många berättar inte själva om sin situation. Därför är vuxnas uppmärksamhet avgörande.

Det är vanligt att vi vuxna tvekar inför att fråga barn om deras hemsituation av rädsla för att göra det värre. Forskning visar dock motsatsen. Att fråga ett barn är inte skadligt och kräver ingen specialkompetens – tvärtom kan det vara den enda chansen barnet får att bli sedd och hörd.

I skolan har läraren en nyckelroll. Det sätt vi visar respekt, pratar med och om varandra, samt hanterar svåra situationer påverkar barnens uppfattning om världen och sig själva. Genom att skapa en öppen dialog bygger vi upp förtroende och visar barnen att de är viktiga. En trygg skolmiljö kan ha en avgörande betydelse, särskilt för barn som inte får det stöd de behöver hemma.

Sofia Hedman
Psykolog

Britt-Helene Tuomela-Holti
Socialarbetare,
sakkunnig i familjearbete och
teamansvarig på Folkhälsans
Förbund.

Att tala om svåra ämnen i skolan kan kännas utmanande, men det är viktigt:

- Kunskap ger skydd. Barn som förstår vad som är acceptabelt beteende kan lättare identifiera och söka hjälp vid utsatthet.
- Samtal kan anpassas efter ålder. Med yngre barn handlar det om gränser och respekt, medan äldre elever kan ha mer nyanserade diskussioner.
- En trygg samtalsmiljö är avgörande. Ingen ska känna sig tvingad att berätta, men eleverna ska veta att stöd finns.

Om en pedagog misstänker att ett barn far illa är det viktigt att signalera att "jag finns här för dig om du vill prata". Har barnet redan förtroende för läraren kan det räcka med att fråga en eller två gånger innan barnet vågar öppna sig. För andra, som saknar trygga vuxna i sitt liv, kan det ta längre tid.

Om du som lärare känner oro för ett barn finns stöd att få. Vid akut fara ska socialjouren kontaktas via 112. Vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp krävs en anmälan till barnskyddet och polisen. Om oron är mer diffus kan du konsultera barnskyddet för vägledning – det räcker med en misstanke, du behöver inte ha bevis. I det här materialet hittar du kontaktuppgifter till några stödinstitutioner som du som lärare själv kan kontakta om du är fundersam. Det går också alltid att konsultera skolans elevvårdspersonal.

Att fråga och lyssna kan vara första steget mot förändring för ett utsatt barn. Som lärare har du en unik möjlighet att göra skillnad.

FÖRARBETE

Då Gunilla Linn Persson skrev pjäsen Buster Keaton på månens baksida lät hon sig inspireras av flera stumfilmsskådespelare som var stora på 1920 och 1930-talet. I föreställningen refereras det flera gånger till de olika karaktärerna. Därför kan det vara bra att känna till dem på förhand. Här i förarbetet hittar du en snabb introduktion till alla karaktärerna och även några roliga övningar för att testa på stumfilmens uttrycksätt d.v.s. ordlös kommunikation, eller som vi säger inom teatern: pantomim!

Vill ni bekanta er med Buster Keatons stumfilmer, kan ni kika på det här klippet

VISSTE DU ATT BUSTER KEATON FUNNITS PÅ RIKTIGT!

Buster Keaton var en skådespelare som levde i början av 1900-talet och gjorde stumfilmer – filmer utan ljud. Han var känd för att alltid ha ett allvarligt ansikte, även när han gjorde de tokigaste sakerna! Som barn uppträdde Buster Keaton tillsammans med sina föräldrar Joe och Myra. De hade en cirkusliknande show som var full av akrobatik och stunttrick, där Joe kastade Buster genom luften och lät honom falla på de mest spektakulära sätt. Showen blev senare förbjuden för man ansåg att den var för våldsam.

I föreställningen förekommer också andra kända karaktärer från stumfilmstiden. Pjäsförfattaren Gunilla Linn Person har delvis inspirerats av deras riktiga liv, men också blandat med fantasi och egna erfarenheter då hon skrev Buster Keaton på månens baksida.

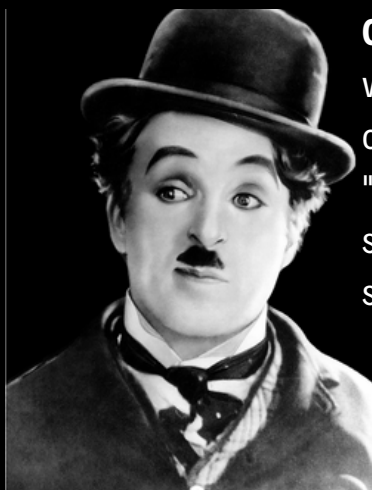

The Three Keatons

HARPO MARX

hör till komedigruppen Bröderna Marx. Han var den stumma brodern som kommunicerade genom gester, ansiktsuttryck och instrument.

CHARLIE CHAPLIN (i pjäsen Tarlie Tatlin) var en brittisk skådespelare, regissör och komiker, känd för sin ikoniska figur "Luffaren" med plommonstop, käpp och stora skor. Han var en av stumfilmens största stjärnor.

HARRY HOUDINI

var en ungersk-amerikansk utbrytarkung och illusionist, känd för sina spektakulära rymningsnummer. Han kunde ta sig ur handbojor, låsta kistor och vattentankar, vilket gjorde honom världsberömd.

PANTOMIM OCH CHARADER

PANTOMIM är en konstform där man uttrycker sig enbart genom kroppsspråk, rörelse och ansiktsuttryck – helt utan ord.

Dela in i grupper på ca. 5st och träna på att uttrycka utan ord. Börja med enkla meningar på bara ett eller några ord. Fundera först för dig själv och visa sedan för varandra i gruppen hur ni uttrycker de olika orden.

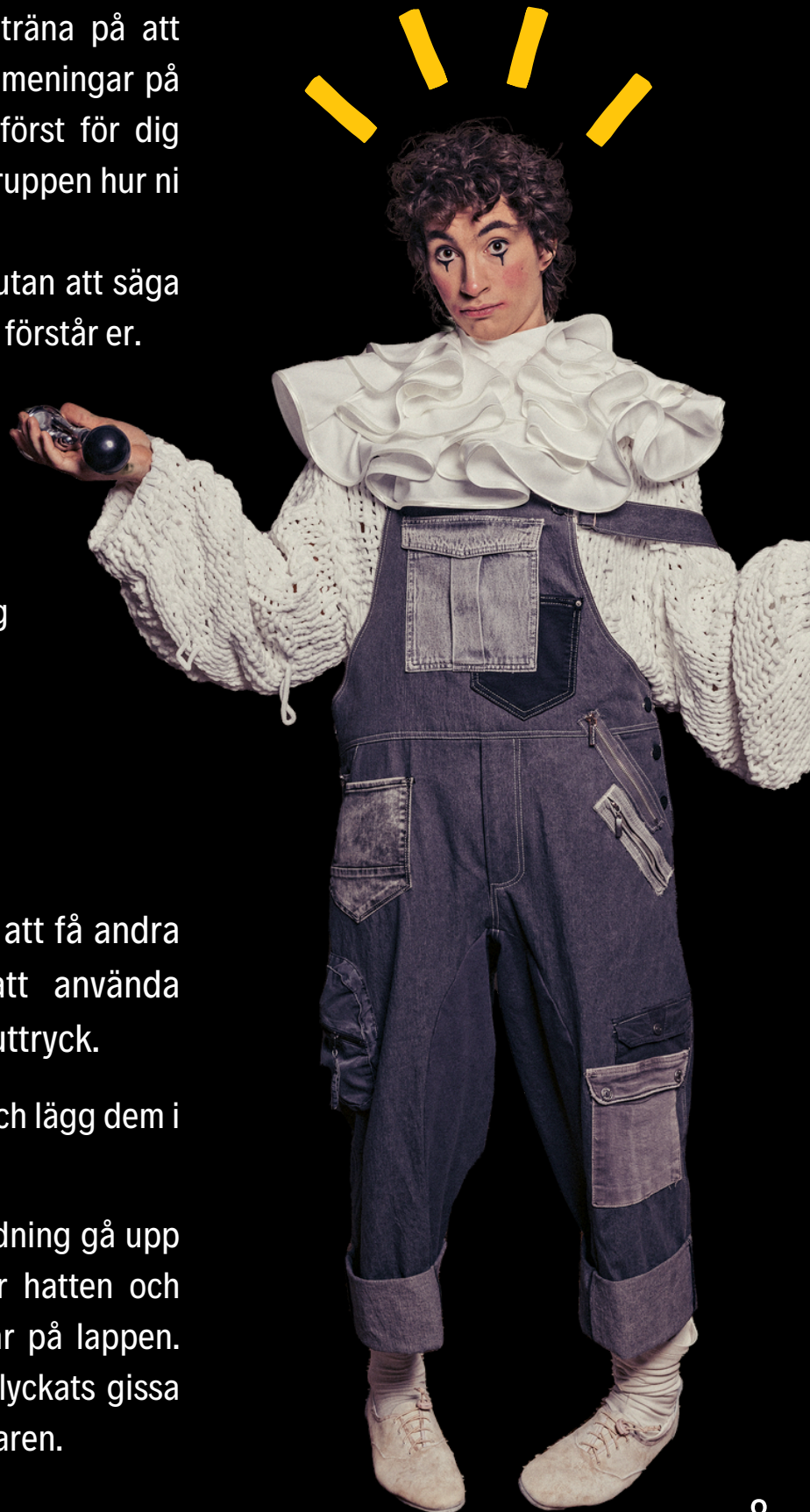
Ni kan också testa att välja ett ord utan att säga vilket och se ifall de andra i gruppen förstår er.

- Ja
- Stopp
- Tack
- Kanske
- Kom hit
- Wow
- Lyssna
- Snälla
- Nej
- Jag vet inte
- Litet
- Jag älskar dig
- Mums
- Tyst
- Perfekt
- Jag tänker

CHARADER är en lek där målet är att få andra att gissa en mening genom att använda kroppsspråk, rörelser och ansiktsuttryck.

Klipp ut meningarna på nästa sida och lägg dem i en hatt eller dylikt.

Låt de eleverna som vill i tur och ordning gå upp framför klassen, dra en mening ur hatten och genom pantomim visa vad som står på lappen. De andra i klassen får gissa. Då ni lyckats gissa rätt, ger alla en applåd åt pantomimaren.

Jag är en fjärlil	Jag kan inte prata	Lyssna i en snäcka
Tänka med hjärnan	Ett paraply	Snatta godis
Pengar på hjärtat	Ducka	Smyga tyst
Hör, en fluga	Koka potatis	Huvudvärk
Hatten på sned	Pengar i fickan	Stå på huvudet
En låda med böcker	Det regnar	Drömma
Titta under skon	En svart blomma	Ett moln
Släpa på en julgran	En randig häst	En zebra
Kasta stenar	Ett hål i golvet	
En tjurfäktare	Ett brev	
Klädhängare i tvättmaskinen	Korv i ugnen	
I fängelse	Månens baksida	
Äta mat	Skrika	
En gul buss	Cykla	
Resa till månen	En fin fisk	

Det är inte viktigt att man gissar exakt som det stod på lappen det räcker med att man förstått ungefär vad det är frågan om

EFTERARBETE

En teaterupplevelse kan väcka tankar, känslor och funderingar. Efteråt kan det vara intressant och berikande att få diskutera den gemensamma upplevelsen. Många gånger då vi diskuterar konst fastnar vi i ett "Vad tyckte ni". Det här leder ofta till ett kortfattat tyckande som är "bra" eller "dåligt" eller "Jag fattade inte". Genom att fastna i värderingsfrågor lägger man locket på för en vidare och fördjupad diskussion.

Riksteatern i Sverige har tagit fram en metod för att diskutera scenkonst som kallas "En väv av tecken". Inom metoden utgår man ifrån att scenkonst består av en mängd tecken eller element som presenteras som en helhet från scenen och att vi i publiken tolkar dessa tecken. Utifrån det kan vi samtala om vad vi såg, hur vi tolkade det, vad som ville berättas och sedan reflektera kring de frågor/tankar som väckts. Då för vi ett samtal där vi först beskriver, sedan tolkar och avslutningsvis reflekterar.

EN VÄV AV TECKEN

BÖRJA MED EN MINNESRUNDA

Be eleverna stänga ögonen och tänka tillbaka på föreställningen. Låt dem framkalla en minnesbild av en situation, replik eller föremål som de kommer ihåg. Låt sedan barnen rita/måla eller bara berätta om det de minns. Medan ni målar eller funderar kan ni lyssna på Rickard Eklunds musik från föreställningen.

TRYCK HÄR:

STARTA DISKUSSIONEN

Här kommer en rad frågor som du kan välja och vraka bland för att se vad som funkar bäst för din grupp. Ta gärna några från varje rubrik! Börja med att beskriva, sedan tolka för att avslutningsvis reflektera.

BESKRIV

- Hur såg scenen ut? Beskriv saker, färger, former...
- Hur många skådespelare var med?
- Hur många karaktärer fanns det?
- Hur såg de ut? Vad hade de på sig?
- Fanns det musik och ljud? Beskriv dem

TOLKA

- Vad fick scenbilden dig att tänka på?
- Vad tror du de olika färgerna, formerna, sakerna som du just har beskrivit betyder?
- Vad berättade de olika karaktärernas kläder om dem, enligt dig?
- Vad tycker du att musiken spelade för roll?

REFLEKTERA

- Vilka tankar och frågor väckte föreställningen hos dig?
- Vad gav föreställningen dig för känsla eller känslor?
- Var det någon av karaktärerna som du tyckte om eller ogillade? Varför då?
- Hur påverkade ljud och musik din upplevelse, tror du?
- Om du skulle lägga till eller ta bort något ur föreställningen, vad skulle det vara?

VEM ÄR MIN HOUDINI?

I Buster Keaton på månens baksida får Buster Keaton hjälp av Houdini, utbrytarkungen, som ger Buster modet att bryta sig loss. Det är viktigt att ha en vuxen i sitt liv som man kan lita på och känna sig trygg med. I den här övningen får du fundera på vem som är din Houdini.

Det kan vara en förälder, en lärare, en släkting eller någon annan som finns där för dig. En trygg vuxen lyssnar när du behöver prata, hjälper dig när något känns svårt och stöttar dig i både små och stora saker.

Skriv ner på ett papper. Pappret får du behålla själv och behöver inte dela med någon ifall du inte vill.

–Vem är din Houdini

–Om du hade en hemlighet som var svårt att bära, hur skulle du berätta den för din Houdini? Skulle du prata, skicka ett meddelande eller skriva på en lapp?

HUR GICK DET SEN?

Dela in i grupper på ca. 5 elever.

I grupperna får ni fundera på hur historien fortsätter efter pjäsens slut. Åkte de till månen eller hände något annat? Det måste inte bara handla om Buster och Harpo, utan de kan också handla om t.ex. föräldrarna, Houdini, eller UPA.

Tillsammans i gruppen får ni sedan skapa en staty som gestaltar händelsen. I statyn behöver man inte föreställa personer, man kan också vara saker som ett rymdskepp eller gestalta något mer abstrakt som t.ex. en känsla.

Diskutera och planera tillsammans. Då ni är klara visar ni upp statyerna för varandra. Publiken får först tolka vad de ser innan statyerna själva avslöjar vad de föreställer.

RESURSBANK

Här finns samlat några viktiga stödtjänster.
Varje text är en länk. Det är bara att klicka!

[Social- och krisjour](#)
[Österbottens](#)
[välårsdsområde](#)
[06 2189555](#)

[Här är en länk till](#)
[barnskyddsanmälan för](#)
[Österbottens](#)
[välårsdsområde](#)

[Mieli](#)
[Svenskspråkig](#)
[kristelefon:](#)
[09 2525 0112](#)

[Brottsofferjouren](#)
[116 006](#)
[Här kan du läsa mer](#)

[Folkhälsans material om](#)
[barnkonventionen och](#)
[barnens rättigheter](#)

[Utbildningsstyrelsen](#)
[Identifiering av våld och](#)
[metoder för att ingripa](#)

[Mannerheims](#)
[barnskyddsförbund](#)
[Barn- och](#)
[ungdomstelefonen samt](#)
[nätbrevstjänsten](#)

[Ninni](#)
[Stödtjänster för unga](#)
[anhöriga till personer](#)
[med beroende,](#)
[psykisk ohälsa och kriminellt](#)
[beteende](#)

AV: Anna Moberg, Julle Vestman
LAYOUT: Julle Vestman, Anna Moberg
FOTO: Frank A. Unger
ANSVARIG UTGIVARE: Ann-Luise Bertell